

1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-2-1>

УДК 351.84

Мостепанюк А.В.

кандидат економічних наук, докторант,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5327-2534>

Mostepaniuk Alla

Taras Shevchenko National University of Kyiv

СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ РЕАЛІЇ

У статті проаналізовано історичні передумови виникнення та подальший розвиток поняття соціальної політики. Досліджено трансформацію основних принципів надання соціального захисту населення, а саме обґрунтовано необхідність делегування функцій соціального захисту приватному сектору та недержавним організаціям у період фінансової неспроможності державного сектору надати зазначені послуги повною мірою. Проведено кореляційний аналіз між показниками соціальної політики (рівня мінімальної заробітної плати) та критеріями добробуту населення у формі рівня акумульованого людського капіталу, рівня безробіття та бідності для країн Європейського Союзу. Результати аналізу вказали на переважання сервісної державної політики, що забезпечує рівномірне надання соціальних послуг населенню з метою нагромадження людського капіталу та сприяє конкуренції, технологічному прогресу на відміну від політики зрівнювання доходів.

Ключові слова: соціальна політика, соціальний захист, добробут, людський капітал, безробіття, бідність.

Постановка проблеми. Відповідно до «Цілей сталого розвитку», ухвалених Організацією Об'єднаних Націй у 2015 р. у продовження «Цілей розвитку тисячоліття», що діяли та направляли глобальний розвиток до 2015 р., критичними цілями розвитку є: подолання бідності, забезпечення охорони здоров'я, доступності освіти та підвищення рівня благополуччя населення, надання гідних умов праці, економічного зростання і зменшення нерівності доходів [1]. Єдиним шляхом досягнення зазначених цілей є скоординована взаємодія усіх учасників економіки, а саме: державного сектору, бізнесу, громадян та недержавних організацій, а також співпраця між економіками світу.

Разом із тим за таких умов саме державний сектор перебуває під значним тиском, оскільки до основних функцій держави належать: перерозподіл доходів серед населення шляхом використання фіскального механізму, надання соціальних послуг, захисту та страхування громадян, фінансове забезпечення незапрацездатного населення, гарантування належних умов та рівня оплати праці [2]. Разом із тим у зв'язку з глобалізаційними процесами, значною трудовою міграцією та збройними конфліктами, що змушують населення залишати країни свого походження, від-

бувається підвищення потреб та попиту на соціальні послуги та соціальне забезпечення у країнах із розвинутою економікою, що посилює фінансове навантаження на державний бюджет [3]. Отже, постає необхідність дослідження історичного формування поняття соціальної політики з метою переосмислення його фундаментальних основ; вивчення модифікації принципів соціальної політики під впливом проявів негативних наслідків глобалізації та аналіз сучасних реалій реалізації соціальної політики у країнах Європейського Союзу для вивчення взаємозалежності між соціальною політикою та показниками добробуту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам становлення понятійного апарату соціальної політики присвячено роботи А.С. Пігу, Р. фон Моля, Л. фон Штейна, Дж. Кейнса, В. Ойкена, А. Мюллер-Армака, Дж. Гелбрейта, К. Мюрдала. Питання трансформації соціальної політики у період глобалізації представлено у працях В.Д. Базилевича, Н.І. Гражевської, З.І. Галушки, З.С. Варналія, Б.Д. Гаврилишина, А.С. Гальчинського, Т.В. Гайдай, В.М. Геєця, О.С. Головащенко, О.М. Головінова, О.А. Грішнєвої, І.В. Жиглей, В.В. Ільїна, В.М. Співак, А.М. Колота,

І.О. Кресіни, Н.І. Пігуль, Ю.І. Скулиш, Н.М. Хоми, В.М. Шаповал, І.В. Яковюк та ін.

Проте, незважаючи на напрацювання у сфері становлення та розвитку поняття соціальної політики, сучасні виклики глобалізації потребують історичного вивчення та перегляду теоретичних основ соціальної політики з метою визначення найбільш ефективних форм впливу державної соціальної політики на рівномірність розподілу доходів, сприяння підвищенню рівня добробуту суспільства, сприяння повній зайнятості та соціального захисту найбільш уразливих верств населення.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є вивчення історичних передумов виникнення, становлення та розвитку поняття соціальної політики, особливостей трансформації соціальної політики під впливом глобалізації, а також аналіз взаємозалежності між соціальною політикою у формі встановленого рівня мінімальної заробітної плати та показниками добробуту (частки бідного населення, частки безробітного населення та індексу розвитку людського капіталу) країн Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Поняття «соціальний добробут» стало предметом економічного дослідження А.С. Пігу «Економічна теорія добробуту» (1924 р.), де було обґрунтовано, що підвищення суспільного добробуту сприяє економічному зростанню країни. Крім того, вчений довів ефективність активної участі держави у перерозподілі національного багатства шляхом стягнення податків та надання субсидій, що сприяє підвищенню добробуту населення у цілому [4].

Актуалізація вчень щодо впливу державного сектору на економіку країни була пов'язана з необхідністю подолання негативних наслідків Індустріальної революції, а саме: зростання безробіття, загострення проблем бідності, поглиблення соціальних суперечностей та криз. Підкреслюючи небезпеку збідніння населення та зневіри, що спонукає найманих робітників до злочинів, передусім проти власності, що є вкрай небажаним та небезпечним для влади, Р. фон Моль звертав увагу на певні загрози та «обмеження» соціальної підтримки населення, яка може сприяти переходу від праці або підприємництва до пасивного отримання державної допомоги [5]. На противагу цьому Л. фон Штейн відзначав значимість соціальної підтримки у наданні можливостей робітничому класу нарощувати капітал та ставати самостійним, чого неможливо досягнути без допомоги держави, спрямованої на зміцнення середнього класу суспільства [6].

Революційним зрушенням в економіці було виникнення макроекономічної теорії, засновником якої є Дж. Кейнс, основні положення теорії опубліковані у праці «Загальна теорія зайнятості, відсотків і грошей» (1936 р.) [7]. На противагу класичній економічній доктрині Дж. Кейнс стверджує, що економічна система не є саморегулюючою та економічна рівновага не є результатом умов функціонування вільного ринку.

Вчений зазначає, що держава повинна втручатися у роботу ринку в період кризи чи рецесії шляхом стимулювання сукупного попиту як основи для поштовху економічного зростання. Відповідно до теорії, сукупний попит може бути підвищений шляхом: зменшення ставки позикового проценту, що буде стимулювати підприємництво; підвищення бюджетних видатків держави, спрямованих на закупівлю товарів та послуг, громадських робіт; перерозподілу частини національного доходу на користь осіб із низьким доходом; запровадження прогресивної системи оподаткування [7]. Усі зазначені заходи мають на меті підвищити суспільний попит, що призведе до зростання пропозиції, зайнятості та доходів населення, що знову сприятиме підняттю попиту.

Після Другої світової війни у Німеччині почала формуватися «соціальна ринкова економіка» на основі принципів ордолібералізму. Теорія соціального ринкового господарства була обґрунтована В. Ойкеном та базувалася на таких принципах: забезпечення відкритості ринку та вільної конкуренції, свободи усіх господарських угод, приватної власності, повної відповідальності бізнесу за результати діяльності [8]. Водночас А. Мюллер-Армак у праці «Господарське управління та ринкове господарство» (1947 р.) визначив, що особливістю соціального ринкового господарства є поєднання свобод ринку з принципом соціального вирівнювання, що досягається за допомогою раціональної фіскальної політики. Така політика передбачає фінансову підтримку населення, що понесло збитки внаслідок війни, виплати та дотації соціально незахищеним групам населення, забезпечення соціального страхування, надання пільгових позик тощо [9].

Водночас представник американського соціально-інституціонального напрямку Дж. Гелбрейт виступав за активне втручання держави у суспільне та економічне життя населення з метою подолання негативних наслідків функціонування ринкових механізмів шляхом надання соціального забезпечення бідному населенню, перенавчання осіб, що втратили роботу, та гарантування доступу до освіти як передумови подальшого технологічного прогресу. Крім того, Дж. Гелбрейт пропонував зменшити фінансування військового сектору та спрямувати ресурси на будівництво доступного житла для населення [10].

Разом із тим К. Мюрдаль у дослідженні щодо світового добробуту аналізує зростання нерівності в економічному розвитку між країнами «першого» та «третього» світу, вказуючи, що індустріалізація багатих країн сприяє переміщенню капіталів та збіднінню країн «третього світу». Вчений наголошує на необхідності побудови соціальної політики держави на умовах націоналізму та сприяння індустріалізації, без таких дій бідні країни не будуть у змозі вийти з «кола» технологічної відсталості та бідності [11].

Наприкінці ХХ ст. науковці та політики почали говорити про соціальну кризу, що проявляється у зростанні потреб у соціальних послугах за умови відсутності

відповідних фінансових надходжень та збільшенні розмірів державного апарату, що вимагає додаткових відрахувань із бюджету та ускладнює процес отримання соціального захисту громадянами та особами, які не є громадянами.

У контексті даного дослідження слід зазначити, що виклики глобалізації негативно впливають на національні економіки, значна мобільність робочої сили призводить до втрати кваліфікованих працівників та дефіциту працездатного населення, розвиток та впровадження технологій штучного інтелекту можуть сприяти підвищенню безробіття, прагнення виробників підвищити свою конкурентоспроможність на глобальному рівні може негативно вплинути на рівень оплати праці й умови праці тощо. Крім того, у результаті старіння населення, міграції та надання притулку біженцям у розвинутих країнах спостерігається зменшення надходжень до державного бюджету та водночас зростання потреби у наданні соціального захисту (фінансової допомоги біженцям та пенсійного забезпечення – непрацездатному населенню), що призводить до зменшення рівня соціального захисту населення у цілому.

Разом із тим у країнах, що розвиваються, теж спостерігається зменшення податкових надходжень у зв'язку з відтоком працездатного населення, що вимагає зменшення державних витрат у цілому. Саме за таких умов необхідним є перегляд функцій державного сектору щодо надання соціального забезпечення вразливим верствам населення, забезпечення високого рівня зайнятості, гарантування прожиткового мінімуму непрацездатному населенню та мінімальної заробітної плати працездатному населенню, надання соціальних послуг, створення фондів соціальної допомоги та страхових фондів, застосування принципів субвенції, індексації заробітної плати тощо [12].

Одним із дієвих методів вирішення даної проблеми є пошук альтернативних джерел надання соціального захисту населенню. Практика реалізації соціального забезпечення суспільства у розвинутих країнах указує на делегування певних соціальних функцій держави приватному сектору у формі корпоративної соціальної відповідальності, недержавним та громадським організаціям. За таких умов послаблюється фінансовий тиск на державний сектор та підвищується рівень соціального захисту населення. Як правило, поняття корпоративної соціальної відповідальності визначається як добровільна участь бізнесу у вирішенні соціальних проблем, наданні соціального захисту та сприянні підвищенню рівня добробуту населення [13]. Слід зазначити, що особливістю делегування функцій соціального захисту приватному сектору є зацікавленість бізнесу, оскільки така діяльність сприяє підвищенню рівня конкурентоспроможності, рівня лояльності споживачів до продукції, працівників до роботодавця та довіри до компанії. Зазвичай приватні компанії надають соціальний захист шляхом зменшення плинності кадрів тобто збереження рівня зайнятості, надання

медичного страхування, фінансування освітніх, культурних та спортивних заходів для співробітників та місцевої громади, забезпечення належних умов праці та оплати праці, створення приватних пенсійних фондів, участі у вирішенні соціальних проблем місцевої громади та благодійних проектах тощо [13]. Відтак глобалізаційні процеси сприяли делегуванню державних функцій приватному сектору та недержавним організаціям.

Разом із тим для вивчення взаємозв'язку між соціальною політикою та основними характеристиками добробуту населення були використані статистичні дані станом на 2018 р. для 23-х країн Європейського Союзу, серед яких: Австрія, Бельгія, Греція, Данія, Естонія, Ірландія, Іспанія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Фінляндія, Франція, Чехія, Швеція, що представлені Організацією економічного співробітництва та розвитку [14; 15], «Програмою розвитку Організації об'єднаних націй» [16], Європейським фондом удосконалення життя та умов праці [17].

Слід зазначити, що країни Європейського Союзу мають різні моделі соціальної політики. В Ірландії функціонує ліберальна модель, що спрямована на мінімізацію економічної нерівності населення та ґрунтується на приватній власності та ринковій економіці, разом із тим функції надання певних соціальних послуг переносяться на приватний сектор у формі приватного страхування та недержавних пенсійних фондів. Специфікою даної моделі є надання фінансової соціальної допомоги адресно найбіднішим громадянам, а рівень добробуту населення залежить виключно від їхніх власних зусиль та діяльності.

Австрія, Франція, Німеччина та Італія мають консервативну соціальну політику, яка формується на основі соціально орієнтованої ринкової економіки, де держава покликана мінімізувати нерівність, що виникла в результаті ринкових умов економіки, шляхом забезпечення однакового доступу до освіти, фінансової допомоги у старості та у разі хвороби, доступності житла тощо. Відповідно до даної моделі, головне завдання держави полягає у забезпеченні рівних можливостей для всіх громадян, особистий добробут яких залежить від власного прагнення та зусиль; окрім того, державна політика спрямована на перерозподіл матеріальних благ, при цьому величина соціальних виплат залежить від розміру доходу, страхових платежів тощо.

Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія та Нідерланди наслідують соціал-демократичну модель державної соціальної політики, за якої соціальні послуги надаються виключно державним сектором, а необхідні надходження до бюджету забезпечуються високими податками та прибутками державних підприємств. Окрім того, держави прагнуть скоротити різницю у доходах та забезпечити рівність прав усіх громадян, сприяють повній зайнятості, наданню гідних умов праці, захисту екології та доступності медицини [18].

Отже, спільною рисою усіх моделей є прагнення державного сектору мінімізувати нерівномірність розподілу доходів населення, подолати бідність та сприяти повній зайнятості, що забезпечується гарантуванням мінімальної заробітної плати. Разом із тим із метою забезпечення сталого розвитку економіки державний сектор повинен сприяти накопиченню людського капіталу, що досягається шляхом надання якісної освіти, послуг щодо охорони здоров'я населення та визначається індексом розвитку людського капіталу.

Для визначення взаємозв'язку між соціальною політикою та рівнем добробуту населення у країнах

Європейського Союзу було проведено кореляційний аналіз між величиною річної мінімальної заробітної плати (євро, станом на 2018 р.) та індексом розвитку людського капіталу (2018 р.), рівнем бідності (2018 р.) і рівнем безробіття (2018 р.).

Статистичні дані (рис. 1) підтверджують існування прямої лінійної кореляції між показниками соціальної політики та рівнем розвитку людського капіталу та оберненої лінійної кореляції між показниками соціальної політики та часткою бідного населення (рис. 2). Аналіз даних не підтвердив наявність взаємозв'язку між соціальною політикою та рівнем безробіття (рис. 3).

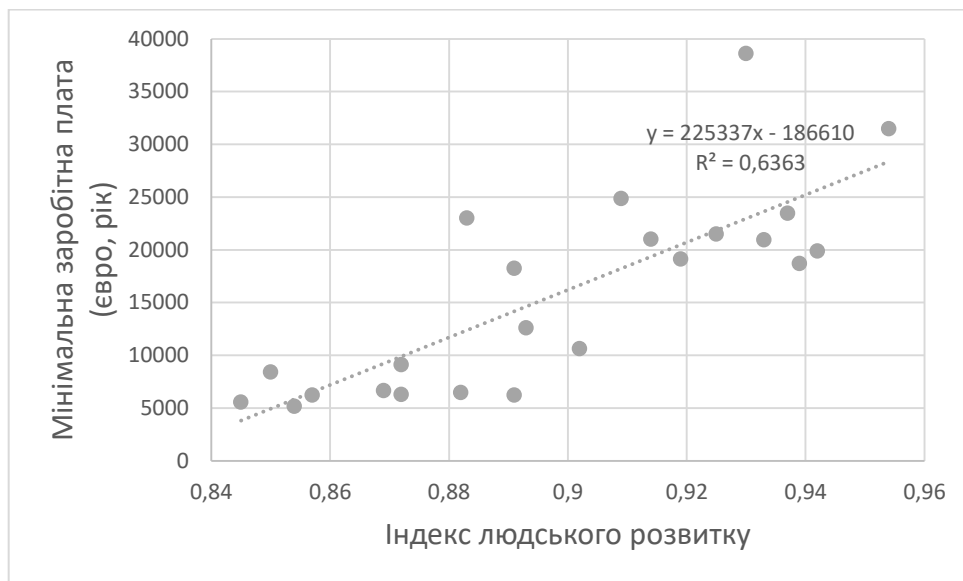

Рис. 1. Взаємозалежність між мінімальною заробітною платою (євро) та індексом розвитку людського капіталу (найвищий рівень – 1), 2018 р.

Джерело: складено автором за даними [16; 17]

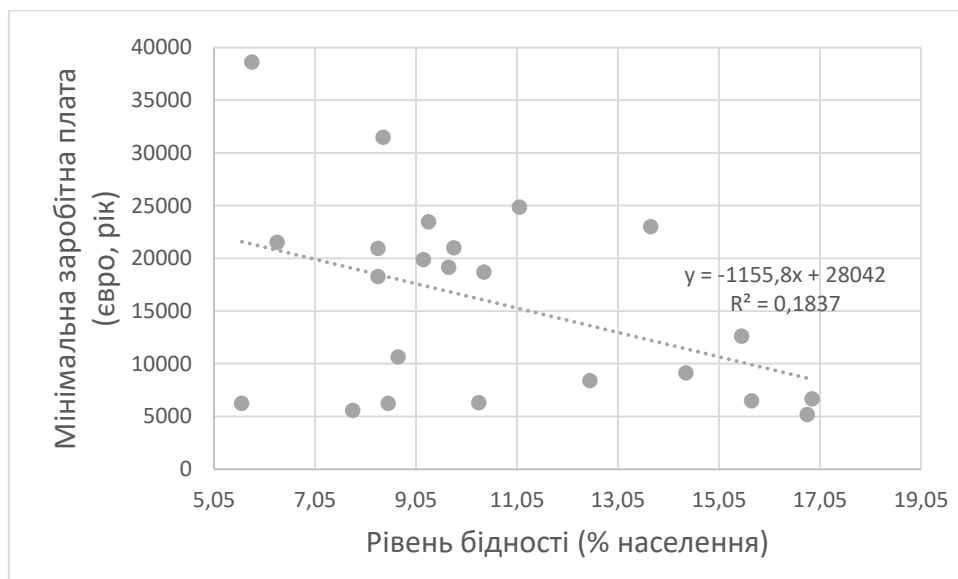

Рис. 2. Взаємозалежність між мінімальною заробітною платою (євро) та рівнем бідності (% населення), 2018 р.

Джерело: складено автором за даними [14; 17]

Окрім того, коефіцієнт Пірсона (табл. 1) також підтверджує існування лінійної залежності між показниками, а саме: сильною кореляцією між соціальною політикою та рівнем розвитку людського капіталу та середньої оберненої кореляції між соціальною політикою та рівнем бідності у країнах Європейського Союзу. Водночас результати не підтвердили кореляцію між соціальною політикою та рівнем безробіття.

Отже, отримані результати вказують на переважання сервісної державної політики, яка передбачає надання якісних послуг рівномірно усьому населенню, тобто сприяє формуванню людського капіталу, проте має мінімальний контролюючий вплив на працевлаштування та перерозподіл доходів. Така політика стимулює конкуренцію та інноваційний розвиток на протипагу слідуванню політики соціального вирівнювання.

Висновки. Основні принципи соціальної політики почали формуватися у період індустріалізації, коли відбулося підвищення рівня безробіття та зростає диференціація доходів населення. За таких умов головною метою соціальної політики було гарантування мінімального доходу населенню, сприяння повній зайня-

тості, перенавчання працівників у разі втрати роботи, забезпечення перерозподілу доходів на користь найбільш уразливих осіб.

Разом із тим виклики глобалізації XXI ст. та світові фінансові потрясіння сприяли формуванню сервісної держави, що на відміну від держави загального добробуту не забезпечує економічну рівність населення, а покликана надавати однакові освітні, медичні та інші послуги населенню, тобто інвестувати у соціальний та людський капітал, а рівень індивідуального добробуту залежить виключно від наполегливості громадян, водночас фінансова соціальна допомога надається лише нужденним.

Окрім того, підвищення фіскального тиску на державний бюджет у період глобалізації призвело до неспроможності державного сектору надавати соціальний захист суспільству повною мірою та сприяло переданню таких функцій приватному сектору. Нині соціально орієнтована діяльність бізнесу є вигідною для всіх учасників, а саме бізнесу, держави та суспільства у цілому.

Водночас результати кореляційного аналізу між показником соціальної політики та основними

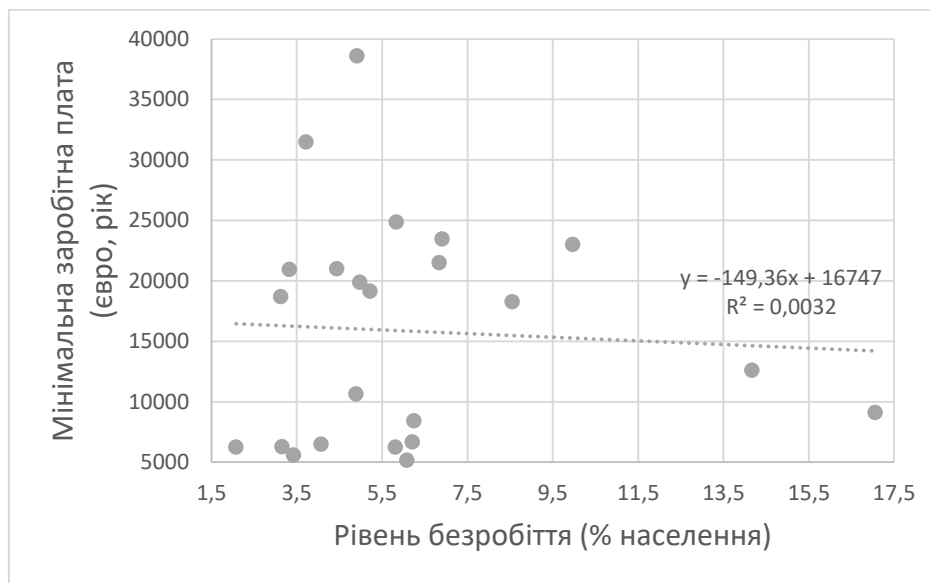

Рис. 3. Взаємозалежність між мінімальною заробітною платою (євро) та рівнем безробіття (% населення), 2018 р.

Джерело: складено автором за даними [15; 17]

Таблиця 1

Кореляційний аналіз, коефіцієнти кореляції Пірсона

	Індекс людського розвитку	Мінімальна заробітна плата (євро, рік)	Рівень бідності, %	Рівень безробіття, %
Індекс людського розвитку	1			
Мінімальна заробітна плата (євро, рік)	0.8*	1		
Рівень бідності, %	-0.46**	-0.43**	1	
Рівень безробіття, %	-0.22***	-0.06	0.48**	1

*висока кореляція, **середня кореляція, ***низька кореляція

Джерело: складено автором

критеріями рівня добробуту населення підтвердили існування залежності між рівнем мінімальної заробітної плати та розвитком людського капіталу (сильна пряма кореляція) та рівнем бідності (середня обернена кореляція); крім того, було виявлено відсутність кореляції між соціальною політикою та

рівнем безробіття. Такі результати вказують на переважання сервісної державної політики, що передбачає надання якісних послуг рівномірно усьому населенню та сприяє накопиченню людського капіталу, проте має обмежений вплив на рівень працевлаштування та перерозподіл доходів.

Список літератури:

1. Sustainable Development Goals. United Nations. URL : <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300> (дата звернення: 10.03.2020).
2. Геєць В. Яке майбутнє у соціальної держави? *Економіка України*. 2013. № 7(620). С. 4–20.
3. Головащенко О.С. Соціальна держава та виклики глобалізації. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2016. № 32. С. 3–11.
4. Kumekawa I. The First Serious Optimist: A.C. Pigou and the Birth of Welfare Economics. Princeton University Press, 2017.
5. Chapman B. The Police State. *Government and Opposition*. 2007. № 3(4). С. 428–440. DOI : 10.1111/j.1477-7053.1968.tb01341.x.
6. Stolleis M. Origins of the German Welfare State: Social Policy in Germany to 1945. Springer Science & Business Media, 2012.
7. Keynes J.M. The General Theory of Employment, Interest and Money. 1936. URL : <http://cas2.umkc.edu/economics/people/facultypages/kregel/courses/econ645/winter2011/generaltheory.pdf> (дата звернення: 10.03.2020).
8. Kolev S., Goldschmidt N., Hesse J. Walter Eucken's Role in the Early History of the Mont Pèlerin Society. *Freiburger Diskussionspapiere zur Ordnungsökonomik*. 2014. № 14/02. URL : <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/90809/1/77707169X.pdf> (дата звернення: 10.03.2020).
9. Rooks T. Can Germany's social market economy system cope with another 70 years? URL : <https://www.dw.com/en/can-germanys-social-market-economy-system-cope-with-another-70-years/a-50490937> (дата звернення: 10.03.2020).
10. Davidson P. Galbraith and the Post Keynesians. *Journal of Post Keynesian Economics*. 2005. № 28(1). P. 103–113.
11. Shackle G.L.S. New Directions in Post-Keynesian Economics. Edward Elgar Publishing, 1989.
12. Макарова О.В. Соціальна політика в Україні : монографія. Київ : Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України. 2015. 244 с.
13. Accumulation of social capital as a positive externality of corporate social responsibility development in transition economies / V.D. Bazylevych et al. *Scientific Bulletin of National Mining University*. 2019. № 1. P. 132–139. DOI : 10.29202/nvngu/2019-1/19.
14. Poverty rate. OECD Data. URL : <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm> (дата звернення: 12.03.2020).
15. Unemployment rate. OECD Data. URL : <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> (дата звернення: 12.03.2020).
16. Human Development Report 2019. United Nations Development Programme. URL : <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf> (дата звернення: 12.03.2020).
17. Minimum wages in 2019: Annual review. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. URL : https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19028en.pdf (дата звернення: 12.03.2020).
18. Пігуль Н.Г. Типологія моделей фінансування розвитку соціальної сфери. *Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. № 38. С. 220–229.

References:

1. Sustainable Development Goals. United Nations. Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/?menu=1300> (accessed 10 March 2020)
2. Heyets' V. (2013) Yake maybutnye u sotsial'noyi derzhavy? [What is the future of the welfare state?]. *Ukraine economy*, № 7 (620), pp. 4-20. [in Ukrainian].
3. Holovashchenko O. S. (2016) Sotsial'na derzhava ta vyklyky hlobalizatsiyi. [The Social State and the Challenges of Globalization]. *State building and local self-government*, no. 32, pp. 3-11. [in Ukrainian].
4. Kumekawa I. (2017) The First Serious Optimist: A.C. Pigou and the Birth of Welfare Economics. Princeton University Press.
5. Chapman B. (2007) The Police State. *Government and Opposition*, № 3 (4), pp. 428–440. DOI: 10.1111/j.1477-7053.1968.tb01341.x.
6. Stolleis M. (2012) Origins of the German Welfare State: Social Policy in Germany to 1945. Springer Science & Business Media.
7. Keynes J. M. (1936) The General Theory of Employment, Interest and Money. Available at: <http://cas2.umkc.edu/economics/people/facultypages/kregel/courses/econ645/winter2011/generaltheory.pdf> (accessed 10 March 2020).
8. Kolev S., Goldschmidt N., Hesse J. (2014) Walter Eucken's Role in the Early History of the Mont Pèlerin Society. *Freiburger Diskussionspapiere zur Ordnungsökonomik*, № 14/02. Available at: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/90809/1/77707169X.pdf> (accessed 10 March 2020).

9. Rooks T. Can Germany's social market economy system cope with another 70 years? Available at: <https://www.dw.com/en/can-germanys-social-market-economy-system-cope-with-another-70-years/a-50490937> (accessed 10 March 2020).
10. Davidson P. (2005) Galbraith and the Post Keynesians. *Journal of Post Keynesian Economics*, № 28 (1), pp. 103–113.
11. Shackle G.L.S. (1989) *New Directions in Post-Keynesian Economics*. Edward Elgar Publishing.
12. Makarova O. V. (2015) *Sotsial'na polityka v Ukrayini: Monohrafiya*. [Social policy in Ukraine: Monograph]. Kyiv: Institute of Demography and Social Research named by M.V. Ptukhy of NAS of Ukraine, 244 p. [in Ukrainian].
13. Bazylevych V. D., Grazhevska N. I., Mostepaniuk A. V., Virchenko V. V. (2019) Accumulation of social capital as a positive externality of corporate social responsibility development in transition economies. *Scientific Bulletin of National Mining University*, № 1, pp. 132–139. DOI: 10.29202/nvngu/2019-1/19
14. Poverty rate. OECD Data. Available at: <https://data.oecd.org/inequality/poverty-rate.htm> (accessed 12 March 2020).
15. Unemployment rate. OECD Data. Available at: <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm> (accessed 12 March 2020).
16. Human Development Report 2019. United Nations Development Programme. Available at: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2019.pdf> (accessed 12 March 2020).
17. Minimum wages in 2019: Annual review. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Available at: https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef19028en.pdf (accessed 12 March 2020).
18. Pihul' N. H. (2014) Typolohiya modeley finansuvannya rozvytku sotsial'noyi sfery. [Typology of models of financing of social sphere development]. *Problems and prospects of development of the banking system of Ukraine*, no. 38, pp. 220–229. [in Ukrainian].

СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА ГОСУДАРСТВА: ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНЫХ ПОДХОДОВ И ЕВРОПЕЙСКИЕ РЕАЛИИ

В статье проанализированы исторические предпосылки возникновения и дальнейшее развитие понятия социальной политики. Исследована трансформация основных принципов предоставления социальной защиты населения, а именно обоснована необходимость делегирования функций социальной защиты частному сектору и негосударственным организациям в период финансовой несостоятельности государственного сектора – предоставить указанные услуги в полной мере. Проведен корреляционный анализ между показателем социальной политики (уровень минимальной заработной платы) и критериями благосостояния населения в форме уровня аккумулированного человеческого капитала, уровня безработицы и бедности для стран Европейского Союза. Результаты анализа указали на преобладание сервисной государственной политики, обеспечивающей равномерное предоставление социальных услуг населению с целью накопления человеческого капитала и способствующей конкуренции, технологическому прогрессу в отличие от политики выравнивания доходов.

Ключевые слова: социальная политика, социальная защита, благосостояние, человеческий капитал, безработица, бедность.

STATE SOCIAL POLICY: THE FORMATION OF SCIENTIFIC APPROACHES AND EUROPEAN REALITIES

The article provides the historical background of the emergence and further development of the concept of social policy. The paper covers the discussion of the essence of public social policy formation during the Industrial revolution in order to eliminate and cope with the enlarged unemployment and accompanied increasing rate of poverty, to provide additional training for workers that lost their job. From that time the key principles and the variety of social services that the state provided were modified in accordance to the current needs of each particular country and economic and social circumstances. Moreover, the study includes the analysis of the challenges of globalization and their negative affect on the state's social policy, as relatively freely labour migration reduces the budget incomes and leads to a rise in unemployment, the issue of aging population increases the need of state's expenditures on retirement payments and additional health care services, while the amount of workable population is decreasing. Under these conditions, the transformation of the basic principles of providing social protection of the population is required, one of the possible and efficient mechanisms to cope with these issues is to delegate social protection functions to the private sector and non-governmental organizations during the period of financial insolvency of the public sector to provide these services in full. Additionally, in order to study the relationship between the public policy and population wellbeing, a correlation analysis was carried out between the indicator of social policy (minimum wage level) and the welfare indicators, namely: human capital index, unemployment and poverty rate for the European Union countries. The results of the analysis shown the existence of a strong positive direct correlation with human capital index, a medium negative direct correlation with poverty rate, and didn't evidence the correlation between public policy and unemployment rate. Moreover, the study proved the predominance of the state social services policies that ensure the equal provision of social services to the population in order to accumulate human capital and contribute to competition, technological progress, in contrast to the policy of equalizing incomes.

Key words: social policy, social protection, welfare, human capital, unemployment, poverty.